

Folium officiale Dioecesis Lavantinae.

Cerkveni zaukaznik za Lavantinsko škofijo.

Kirchliches Verordnungs-Blatt für die Lavanter Diözese.

Inhalt. 106. S. Congregationis Rituum Decretum beatificationis et canonizationis ven. Servae Dei sororis Mariae Bernardae Soubirous e societate Sororum caritatis et institutionis christianae „De Nevers.“ — 107. S. Congregationis Rituum Decretum approbationis novae editionis typicae Ritualis Romani. — 108. Decretum S. Congregationis de Religiosis de absolute sacramento religionis Sodalibus impertienda. — 109. Norma Commissioni de monumentis artis antiquae conservandis in suis negotiis expediendis

sequenda. — 110. Wehrvorschriften. Stempelfreiheit nach § 86 des Wehrgejeses. — 111. Äußere Form der Stiftbriefe und Urkunden. — 112. LXIII. sklepni zapisnik o pastoralnem konferenčnem vprašanju za leto 1912 v Lavantinski škofiji. — 113. Ausschreibung eines Savoyen-Niechtenstein'schen Kanonikates bei dem Metropolitankapitel zum hl. Stephan in Wien. — 114. Literatur. — 115. Škofijska kronika. — 116. Diözesan-Nachrichten.

106.

Sacrae congregationis Rituum Decretum beatificationis et canonizationis ven. Servae Dei sororis Mariae Bernardae Soubirous e societate Sororum caritatis et institutionis christianae „De Nevers“.

Nivernen.

Bernardetta Soubirous, cuius nomen latet neminem, ortum duxit die 7. Ianuarii 1844 in oppido *Lourdes*, Tarbiensis dioeceseos, ex honestis christianisque parentibus Francisco et Aloisia Casterot. Sive domi sive penes nutricem degens, tenui quamvis atque infirma valetudine laboraret, modestia tamen, obedientia et vitae integritate omnium amorem sibi conciliasse fertur. Ineunte anno 1858 quum ad specum *Massabielle* prope ipsum oppidum *Lourdes* Deiparae Immaculatae ingeminitatis apparitionibus et locutionibus se recreari et Sanctissimi Rosarii mysteria edoceri significasset, atque ob eam causam frequens populus ad specum accederet, plura incommoda ac molestias perferre debuit tum a civili magistratu tum ab ecclesiasticis superioribus, qui, ad veritatem eruendam circa apparitiones et locutiones B. Mariae Virginis a puella relatas, eam iterum iterumque exquisierunt, quin nec levius quidem mendacii vel contradictionis eam arguere potuerint. Inde aucta ita visitorum utriusque sexus frequentia, ut parochus Peyramale aequum esse duxerit puellam subducere visitantium curiositati. Itaque eodem anno 1858, cura parochi a sororibus *de Nevers* in Hospitium uti discipula et alumna excepta, sacram synaxim, die 3. Iunii, cum pietate ac laetitia primum recepit; et religionis ac litterarum studio atque exercitio sedulo incumbens, aegris quoque opem ac solatium attulit. Volvente anno 1866, consilio et auctoritate Episcopi Nivernensis, specu *Massabielle* atque institutionis Hospitio, aequae dilectis, ut divinae vocationi obtemperaret, consalutatis atque relictis, praedictarum sororum novitiatum Nivernensem ingreditur die

7. mensis Iulii. Suscepto habitu et tyrocinio peracto, die trigesima Octobris anni 1867 professionem emittit, sub nomine Sororis Mariae Bernardae, atque, elapso decennio, die vigesima secunda Septembris anni 1878 vota perpetua nuncupat. Regulae atque silentii custos, sicut ab illa, etsi aegrotans, relaxationem nunquam postulasse, ita ad colloquutorium ex obedientia tantum et per breve tempus accessisse perhibetur. Sanctissimae Eucharistiae et Passionis Dominicae mysteria mente revolvere atque Virginem Immaculatam filiali pietatis affectu prosequi in deliciis habebat. Tandem inter diuturnas infirmitates et suorum officiorum exercitium transiens, ex astmatico morbo, quo iam diu affligebatur, ad extrema deducta et ecclesiae sacramentis munita, Niverni, in domo sui Instituti, pie obiit, die 16. Aprilis anni 1879, aetatis suae trigesimoquinto. Sanctimoniae fama quam Dei Famula vivens sibi comparaverat, post obitum clarior et in dies aucta proximam aperuit viam Inquisitionibus Informativis, Ordinaria auctoritate, conficiendis. Quibus adornatis et ad sacram Rituum Congregationem transmissis, servato iuris ordine, ad instantiam Reverendissimi P. Ludovici Copéré, Societatis Mariae, et huius Causae postulantis, attentisque obsequentibus litteris postulantiis quorundam Eminentissimorum S. R. E. Cardinalium, plurium Reverendissimorum Sacrorum Antistitum, necnon Capitulorum, Ordinum, Congregationum ac perillustrium virorum, Eminentissimus ac Reverendissimus Dominus cardinalis Dominicus Ferrata, loco et vice Eminentissimi et Reverendissimi Domini cardinalis Iosephi Calasancii Vives y Tuto eiusdem Causae Ponentis, in Ordinario sacrorum Rituum Congregationis coetu subsignata die ad

Vaticanum coacto, sequens dubium discutiendum proposuit: *An sit signanda Commissio introductionis Causae in casu et ad effectum de quo agitur?* Et Eminentissimi ac Reverendissimi Patres sacris tuendis ritibus praepositi, post relationem ipsius Eminentissimi Proponentis, audito voce et scripto R. P. D. Alexandro Verde sanctae Fidei promotore, omnibus diligenter perpensis, rescribendum censuerunt: *Affirmative seu Commissionem signandam esse, si Sanctissimo placuerit*, die 5. Augusti 1913.

Facta postmodum de his sanctissimo Domino nostro

Pio Papae X. per subscriptum sacrae Rituum Congregationis Secretarium relatione, Sanctitas sua rescriptum eiusdem sacri Consilii ratum habens, propria manu signare dignata est Commissionem Introductionis Causae beatificationis et canonizationis Venerabilis Servae Dei Sororis Mariae Bernardae Soubirous e Societate Sororum caritatis et institutionis christianae *de Nevers*, die 13., eisdem mense et anno.

Fr. S. Card. Martinelli, *Praefectus*.

L. † S. † **Petrus La Fontaine**, Ep. Charyst., *Secretarius*.

107.

Sacrae Congregationis Rituum Decretum approbationis novae editionis typicae Ritualis Romani.

De mandato sanctissimi Domini nostri Pii Papae X. praesens Rituale Romanum novissime recognitum, auctum et diligenter revisum a sacra Rituum Congregatione; Sanctitas Sua, referente Infrascripto Cardinali ipsius sacri Consilii Praefecto, ratum habere ac probare dignatus est, atque huic editioni, tamquam typicae, futuras eiusdem

Ritualis Romani editiones conformes esse debere edixit. Contrariis non obstantibus quibuscumque.

Die 11. Iunii 1913.

Fr. S. Card. Martinelli, *Praefectus*.

† **Petrus La Fontaine**, Ep. Charyst.,
Secretarius.

L. † S.

108.

Decretum Sacrae Congregationis de Religiosis de absolutione sacramentali religiosis Sodalibus impertienda.

In audientia habita ab infrascripto Cardinali Pro-Praefecto S. Congregationis de Religiosis, die 5. Augusti 1913, sanctissimus Dominus noster Pius Papa decimus, ob peculiare conscientiae rationes, facultatem, quam mense Februarii huius anni omnibus Confessariis ab Ordinario Urbis approbatis concesserat quoad absolutionem Religiosis impertiendam, extendere dignatus est ad omnes totius Orbis Confessarios a locorum Ordinariis approbatos. Hi proinde Confessarii, auctoritate Sanctissimi Domini nostri Pii Papae decimi, omnium Sodalium cuiuscumque Ordinis, Congregationis aut Instituti sacramentales confessiones excipere, quin de licentia a Superiore obtenta inquirere vel petere teneantur, atque valide et licite absolutionem a

peccatis in Ordine vel Instituto etiam sub censura reservatis, impertire queant.

Omnibus igitur cuiusque Ordinis, Congregationis aut Instituti superioribus et praesidibus, huius decreti praescripta fideliter Sanctitas Sua in virtute sanctae obedientiae observare mandavit, constitutionibus, ordinationibus apostolicis, privilegiis qualibet efficaciori forma concessis, aliisque contrariis quibuscumque, etiam speciali atque individua mentione dignis, minime obstantibus.

Datum Romae, ex Secretaria S. Congregationis de Religiosis, die, mense et anno quibus supra.

O. Card. Cagliano de Azevedo, *Pro-Praefectus*.

L. † S. † **Donatus**, Archiep. Ephesinus, *Secretarius*.

109.

Norma Commissioni de monumentis artis antiquae conservandis in suis negotiis expediendis sequenda.

Maiores nostri quum magno plerumque cultus Dei ac venerationis Sanctorum amore occuparentur, multa atque eximia huius suae pietatis monumenta condiderunt suisque posteris conservanda reliquerunt.

Horum itaque est monumenta artis antiquae sarta

tecta servare et si quae temporum iniuria detrimentum capiant, ea instaurare et si quae ex eis neque reparari neque transferri possunt, providere, ut in suis locis integra servantur, quae vero non quidem reparari, transferri tamen queunt, in museum dioecesanum mittantur.

Quae quo certius fierent, iam Praedecessores Nostri Clerum suum sedulo adhortabantur, ne sacras aedes aliaque aedificia suae curae commissa negligerent, sed potius integra servarent ac pro viribus et necessitate nova conderent.¹

Vestigiis eorum inhaerendo Nos quoque per folia officialia et praesertim in Synodis Nostris eo tendimus, ne ullum umquam monumentum artis antiquae incuria Cleri periret, sed omnia in statu quo meliore conservarentur. Unde museum dioecesanum in Synodo anno 1896 celebrata institutum et curavimus, ut plura artis antiquae obiecta, quae in dioecesi Nostra reperta sunt, in eo deponerentur.²

In Synodo porro anno 1903 coacta providimus, ut sacrae Reliquiae et imagines Sanctorum, quae fini suo in ecclesia amplius non conveniunt, honesto loco reponerentur vel in museum dioecesanum mitterentur.³ In Synodo deinde anno 1911 congregata specialem Constitutionem „de monumentorum ecclesiasticorum cura cultuque“ promulgavimus in eaque Commissioni de monumentis antiquae artis conservandis munera ac officia circumscripsimus.⁴

Anno denique 1912 Commissionem de conservandis artis antiquae monumentis institimus. Ut haec felicem profectum sortiatur ac eius negotia prosperum successum habeant, modo ei in suis negotiis expediendis haec praescribimus:

§ 1. Ut monumenta artis antiquae in dioecesi Nostra rite conserventur, Commissioni speciali eorundem curae erit. Ad eam itaque spectat invigilare, ut omnes ecclesiae dioecesis cum suo apparatu liturgico et congruis ornamentis probe conserventur. Eius curae etiam antiquitates ecclesiasticae subiacent, etsi non in ecclesia, sed in domo parochiali inveniantur.

§ 2. Commissionis in commune novem membra a Nobis nominantur, sive sacerdotes sive etiam idonei laici viri, si rerum periti sunt. In casu particulari etiam c. r.

¹ Huc etiam mandata princ.-epic. Ordinarius Lavantini spectant: Konsistorialkurrende 1853 de die 2. Maii 1853. Nr. 766/3. alin. IV. — Kirchliches Verordnungs-Blatt für die Lavanter Diözese 1883. Nr. I. alin. IX. pag. 6 sq; 1896. Nr. VIII. alin. IV. pag. 10; 1901. Nr. XIV. alin. 87. pag. 178; 1904. Nr. III. alin. 22. pag. 70 sq; 1905. Nr. IV. alin. 30. pag. 74 sq; 1906. Nr. IV. alin. 33. pag. 65 sq; Nr. VIII. alin. 106. pag. 147; 1907. Nr. III. alin. 20. pag. 43 sq; 1909. Nr. V. alin. 36. pag. 70; Nr. X. alin. 83. pag. 135; 1910. Nr. VII. alin. 60. pag. 118; Nr. XII. alin. 111. pag. 180; 1913. Nr. VII. alin. 74. pag. 108 sq. — Gesta et statuta Synodi dioecesanæ Lavantinae anno 1896 celebratae. Marburgi, 1897. Cap. XXV. pag. 401. — Actiones et Constitutiones Synodi dioecesanæ Lavantinae anno 1900 peractae. Marburgi, 1901. Cap. XLII. pagg. 375—381; Cap. LVII. pagg. 571—580. — Ecclesiae Lavantinae Synodus dioecesana anno 1903 coadunata. Marburgi, 1904. Cap. CI. pagg. 857—865.

² Gesta et statuta Synodi dioecesanæ Lavantinae anno 1896 celebratae. Marburgi, 1897. Cap. XXV. pagg. 399—401.

³ Ecclesiae Lavantinae Synodus dioecesana anno 1903 coadunata. Marburgi, 1904. Cap. LXXVI. pagg. 560—573.

⁴ Operationes et Constitutiones Synodi dioecesanæ Lavantinae anno 1911 congregatae. Marburgi, 1912. Cap. CLXXII. pagg. 616—632.

Conservatores provinciales aliive, quorum intererit, conventui Commissionis acciri possunt.

§ 3. Ad munus Commissionis pertinet: a) consilia exhibere in rebus, quae conservationem monumentorum concernunt, et inter officia parochialia et officium c. r. conservatorum provinciale vel etiam imperiale ac centrale, si quando necessitas vel utilitas id postulaverit. Huc spectant quaestiones circa aedes sacras restaurandas, immutandas, amplificandas; circa apparatus liturgicum comparandum, reficiendum, conservandum; circa programmata parochorum de suae cuiusque ecclesiae monumentis ac ornamentis comparandis vel in suo tempore reficiendis proposita.¹

b) Commissio haec assidue omnibus monumentis invigilet et operam navet, ut quovis triennio ea inspiciantur de eorumque conditione simul sibi referatur, quo si in eis defectus inveniantur, statim reficiantur, ne graviora damna oriantur.

c) Eius porro erit, obiecta in museo dioecesano reposita conservare eisque nova monumenta addere eorumque catalogum texere et publicare.²

d) Commissio condat archivium monumentorum et acta sua secundum parochias ordinata conservet. Imagines etiam ecclesiarum earumque apparatus photographica arte delineatas et chartas ut vocant postales colligat atque archivio dioecesano immittat.³

e) Huic archivio bibliothecam adiungat, in qua opera specialia de cura monumentorum et historia artis patriae tractantium colligantur.

f) Curet denique, ut inventarium scientificum omnium in dioecesi monumentorum, iam feliciter inceptum, continuetur.

g) Convocet pro opportunitate conventus sacerdotum, ut in eis de necessitate et modo, quo monumenta artis antiquae conservari respective renovari oportet, viri periti tractent.

§ 4. Conventus Commissionis fieri solent feria II. et hac die impedita feria tertia in quovis mense, alias pro opportunitate.

§ 5. Expensae Commissionis si quae necessariae fuerint, ab ea parte solvantur, de cuius causa agitur, nisi alio modo de eis providetur.

§ 6. De actibus Commissionis annua relatio conficiatur.⁴

¹ Caeterum videsis: Operationes et Constitutiones op. cit. pag. 625: „Insuper prudens parochus iam ab ingressu suae parochiae iudicium commissionis dioecesanæ expetet et aliquod systema componet, quo omnes ecclesias sibi subiectas conservare vel in bonum statum restituere possit.“

² In Synodo anno 1911 habita ordinavimus, ut quilibet parochus . . omnia artis obiecta, quae usui ecclesiastico haud inserviunt, museo transmittat. Op. cit. pag. 625.

³ Cfr. op. cit. pag. 626.

⁴ Appendicis instar ad hanc normam additur exemplar, quo reverendi parochi uti possunt in relatione sua, supra in § 3, litt. b) praescripta, eamque Commissioni mittendam curare.

Wehrvorschriften, Stempelfreiheit nach § 86 des Wehrgesetzes.

Die hochl. k. k. Statthalterei hat unterm 29. September 1913 Z. 7⁸⁸⁵/1913 infolge Erlasses des k. k. Ministeriums des Innern vom 16. Juli 1913 Z. 21.474 an das k. k. Ordinariat nachstehende Zuschrift gerichtet:

„Laut Erlasses des k. k. Ministeriums für Landesverteidigung vom 20. Februar 1913 Z. 157/XIV genießen Gesuche um Bewilligung zur Stellung außerhalb des zuständigen Stellungsbezirkes, sowie die Gesuche um Zuerkennung der Begünstigung nach § 32 des Wehrgesetzes wie überhaupt alle im § 86 des Wehrgesetzes bezeichneten Eingaben die Befreiung von den Stempel- und unmittelbaren Gebühren, wobei im Sinne des § 86 Abs. 2 W. G. auch die für solche Stempel- und gebührenfreie Eingaben, Protokolle und Refurse nötigen

Matrakenscheine oder Matrakenauszüge, wenn sie nur zu diesem Zwecke dienen, von den Stempel- und unmittelbaren Gebühren bedingt, befreit sind.

Hierbei wird bemerkt, daß gemäß Punkt 5 der Vorerinnerungen zum Tarife des Gebührengesetzes vom 9. Februar 1850 R. G. Bl. Nr. 50 bei der gebührenfreien Ausfertigung derartiger Urkunden an der Stelle, an welcher das Stempelzeichen angebracht zu sein pflegt, der Zweck der Urkunde und die Person, welcher sie zu diesem Zwecke zu dienen hat, anzugeben ist.“

Die hochwürdigen Herren Matrakenführer werden eingeladen, bei Verabreichung von Matrakenscheinen oder Matrakenauszügen für Stellungspflichtige im Sinne des angeführten Erlasses vorzugehen.

Äußere Form der Stiftbriefe und Urkunden.

Im XLVII. Schluß-Protokolle über die im Jahre 1895 in der Lavanter Diözese abgehaltenen Pastoral-Konferenzen, Seite 1—10, wurde der hochwürdigen Seelsorgegeistlichkeit hinsichtlich der frommen Stiftungen und deren Verwaltung, sowie hinsichtlich der bei Errichtung und endgültigen Konsti-

Exemplar relationis de statu monumentorum ecclesiarum quovis triennio Commissioni mittendae hoc est:

Ime pregledane cerkve Ime duhovnika, ki je pregledal

župnija

datum

Poročilo o ohranitvi.

1. Zid cerkve od zunaj! Je dobro ohranjen — se poveša — se lušči — je umazan. (Besede, ki veljajo, se naj podčrtajo).
2. Žlebovi pod kapom. So v redu — jih ni — so pokvarjeni — niso potrebni.
3. Jarek okoli zida. Je v redu — ga ni — ni potreben.
4. Strelovod. Je v redu — je pokvarjen.
5. Obzidje (ograja). Je v redu — se poveša — se lušči — ga ni.
6. Vrata. So dobra in se dobro — ali slabo — zapirajo. Stranska vrata...
7. Okna (se morajo pogledati od zunaj in od znotraj). So v redu — se slabo zapirajo — so šipe pobite — omrežje raztrgano — so umazana.
8. Zid cerkve od znotraj. Je suh — vlažen — plesniv — se lušči — je snažen — poslikan — umazan.
9. Nastenske slike (t. j. al fresco in al secco): So dobro ohranjene — plesnijo — se luščijo.
10. Tlak. Je v redu — vegast — razbit.
11. Leseni strop (koder se nahaja). Je še močen — je nevaren.
12. Obok. Je suh — moker, ker skozi streho premaka — se zračni skozi podstrešje ali ne.
13. Streha. Je iz škrlja — opeke — desk — desčic — eternita pločevine. Drži mokroto — premaka.

Na podstrešju so nevarne, gorljive stvari — je kad z vodo —

tuierung von Stiftungen zu beachtenden kirchlichen Bestimmungen und staatlichen Normen die entsprechende Anleitung gegeben.

Auf eine anher gestellte Anfrage wurde später (Kirchliches Verordnungs-Blatt für die Lavanter Diözese 1898 Nr. 1, Seite 15) noch erläuternd angeordnet, daß der hergebrachten Übung gemäß Stiftbriefe in drei von der Kirchenvorsteherung

pri cerkvi je dolga lestvica za gašenje. Pregledajo naj se vsa posamezna podstrešja s strehami, pri kapelah, zakristiji in stolpib.

14. Zvonovi. So celi — počeni — varno obešeni. So stopnice, ki do njih vodijo, varne?

Cerkvena oprava.

15. Iz kamna. (Altarne mize, krstni kamen, škropilniki). Je vse celo in snažno? Ali polamano in nesposobno?
16. Iz lesa. (Tabernakelj, nastavek glavnega altarja in stranskih altarjev, potem prižnica, nastavek krstnega kamna, leseni posebič stoječi kipi ob stenah). Je dobro ohranjena? se lušči? je obledela? je prašna? polamana? Je vse s papirnatimi venci in cvetjem preobloženo?
17. Oljnathe slike v altarih, po stenah in v zakristiji. So dobro ohranjene — so potemnele — so razpokane — se luščijo — plesnijo. Ali zaslužijo, da se od strokovnjaka obnovijo?
18. Iz kovine. (Monštranca, ciborij, kelihi, kadilnice, kropilnice, relikviariji za obhod okoli altarja, križi i. t. d.). So dobro ohranjeni — so zgubili pozlačenje — so polamani — nesnažni?
19. Umetne čipke in vezenine. (Antependiji, mašni plašči, pluvijali, vela za blagoslov, nebo za sprevide in cerkvena bandera). Se čuvajo na suhem — so dobro ohranjeni — se zračijo — plesnijo — so raztrgani — razmetani?
20. Pokopališče. Stojijo križi po koncu? So pota snažna? Spomeniki v dobrem stanu? Cerkvena kapela in grobovi duhovnikov dobro ohranjeni?
21. Je streha cerkvene hiše (župnišča, kaplanije) dobra? Vse pri stavbi v redu? Kipi in slike v njih se naj pregledajo po zgornjih predpisih ter se zabeleži, ali so v dobrem stanu, ali pa se naj dopolnijo škofjskemu muzeju.

eigenhändig unterzeichneten und mit dem Pfarrsiegel versehenen *Parien* auszufertigen sind.

Nachstehend folgen nun einige Weisungen hinsichtlich der äußeren Form der *Stiftbriefe*, welche Weisungen selbstverständlich auch für *Amtsurkunden* überhaupt zu gelten haben.

Anlangend das Papier, welches zur Ausfertigung von *Stiftbriefen* und anderen *Urkunden* zu verwenden ist, dessen *Stärke* und *Format*, wurden zwar in der im Jahre 1903 gefeierten *Diözesan-Synode* (*Ecclesiae Lavantinae Synodus dioecesana anno 1903 coadunata. Marburgi, 1904. Cap. LXXXVI. punct. 1. pag. 685*) einige Anordnungen getroffen, welche in der *Synode* vom Jahre 1911 (*Operationes et Constitutiones Synodi dioecesanae Lavantinae anno 1911 congregatae. Marburgi, 1912. Cap. CLXXXV. punct. 1. pag. 830*) republiziert worden sind.

In Ergänzung dieser Anordnungen wird darauf aufmerksam gemacht, daß das Papier stark, haltbar, gut geleimt und möglichst frei von Holzstoff sein soll. Für *Stiftbriefe* und andere *Urkunden* wird darum das im Handel unter dem Namen „*Dokumentenpapier*“ vorkommende Papier zu verwenden sein.

Das *Format* des für *Stiftungsurkunden* zu verwendenden gefalteten *Papierbogens* soll die Größe des gewöhnlichen *Ranzleipapiers* — 21 cm Breite und 34 cm Länge — haben. Ist das *Format* größer, so ist es leicht möglich, daß die *Urkunde* beim Gebrauche zerrissen und selbst der Text wenigstens teilweise beschädigt oder zerstört wird.

Auch bezüglich der *Tinte*, welche bei Ausfertigung von *Stiftbriefen* und sonstigen *Urkunden* in Verwendung zu kommen hat, enthalten die angeführten *Synodal-Konstitutionen* (punct. 2) die notwendigen Weisungen. Die *Tinte* sei schwarz und haltbar, damit sie bei Einwirkung von Licht oder Feuchtigkeit auf die *Schrift* nicht verblasse. Am besten dürfte eine echte *Galläpfeltinte* oder die sogenannte *Dokumenten-Tinte* entsprechen.

Ein und dieselbe *Urkunde* soll wegen Gleichmäßigkeit der *Schriftzüge* und ihrer Färbung von derselben Hand und mit der gleichen *Tinte* geschrieben werden. Aus dem gleichen Grunde empfiehlt es sich auch nicht, am Ende einer Seite die *Schrift* mit *Löschpapier* abzutrocknen oder mit *Streuand* zu bestreuen, weil dadurch die *Schriftzüge* hinsichtlich des Ausdruckes und der Gleichmäßigkeit der Färbung beeinträchtigt werden.

Die Verwendung von *Tintenstiften* bei Ausfertigung von *Stiftbriefen* ist nicht statthaft.

Bei Ausfertigung derselben *Urkunde* in mehreren Exemplaren, was gerade bei *Stiftbriefen* zutrifft, kann man sich auch des *Buchdruckes* oder des *Steindruckes* oder einer *Schreibmaschine* bedienen. Immer ist jedoch ein dem Einfluße von Licht und Feuchtigkeit standhaltender Farbstoff zu verwenden

und ist die *Urkunde* mit der eigenhändigen Unterschrift der zur Fertigung verpflichteten beziehungsweise berufenen Personen zu versehen.

Jedenfalls ist darauf zu achten, daß die *Schrift* ganz deutlich und haltbar ist. Die Herstellung von *Stiftbriefen* mittelst *Hektographen* oder ähnlichen mechanischen *Vervielfältigungsapparaten* ist daher als nicht zulässig zu bezeichnen. Es empfiehlt sich vielmehr, wenigstens ein Exemplar des *Stiftbriefes* ganz handschriftlich herzustellen, um im Falle von Zweifeln und Bedenken in dasselbe Einsicht nehmen zu können.

Ganz unstatthaft ist ferner die Verwendung von gedruckten *Formularen* zur Ausfertigung von *Stiftbriefen*. Solche *Formulare* können höchstens als *Stiftbriefentwürfe* benützt werden.

Abkürzungen sind möglichst zu vermeiden oder wenigstens auf solche zu beschränken, die allgemein üblich und verständlich sind.

Wichtige *Zahlenangaben* z. B. der *Kapitalsbetrag*, sind nicht nur mit *Ziffern*, sondern auch mit Worten auszudrücken. *Radierungen* sind gänzlich zu vermeiden. Sollte ein Wort verschrieben oder unrichtig geschrieben worden sein, so darf es nur so gestrichen werden, daß es noch leserlich bleibt. Das richtige Wort oder die notwendige Einschaltung kann zwischen den Zeilen oder am Rande oder am Schlusse beigelegt werden. Doch ist jede *Korrektur* entweder vom Aussteller oder in der *Bestätigungsklausel* oder in einem durch die hierzu berechtigten Personen gefertigten Anhang am Schlusse der *Urkunde* als solche zu kennzeichnen.

Die *Unterschriften*, welche dem *Urkundentexte* beizusetzen sind, sollen deutlich leserlich sein. Ist eine zur Beisetzung der *Unterschrift* berechnete oder berufene Person des Schreibens nicht mächtig, so hat ein anderer den Namen derselben beizusetzen und sich selbst als *Namensfertiger* zu unterzeichnen, der des Schreibens Unkundige aber hat seinem Namen das *Kreuzzeichen* beizufügen. Die Verwendung von *Stampiglien* zu *Namensfertigungen* ist nicht zulässig.

Falls die *Urkunde* aus zwei oder mehreren Bogen besteht, so sind die einzelnen Bogen in einander zu legen und mittelst eines Fadens zu heften. Die Enden des Fadens sind mit einem *Oblaten Siegel* an der *Urkunde* zu befestigen. Die *Urkunde* selbst ist mit dem *Siegel* der beteiligten Ämter beziehungsweise Personen zu versehen. Hierzu sind entweder *Stampiglien* oder *Oblaten Siegel* zu verwenden. Die mit *Siegellack* hergestellten Abdrücke von *Siegeln* fallen leicht der völligen Zerstörung anheim.

Die hochwürdigen F. B. *Pfarrämter* wollen darauf bedacht sein, daß die außer in Vorlage zu bringenden *Stiftbrief-Parien* beziehungsweise *Urkunden* den vorstehend angeführten Anforderungen entsprechen.

LXIII. sklepni zapisnik o pastoralnem konferenčnem vprašanju za leto 1912 v Lavantinski škofiji.

(Dalje.)

Dekanija Konjice.

Konjice

Pokopališče leži proti jugu od trga Konjice kakih 10 minut na obronku Konjiške gore tik pred razvalino Tattenbach, okoli podružne cerkve sv. Ane. Sv. Ana se ne časti le kot patrona cerkve, ampak tudi kot varhinja britofa. Pogosto se daruje pri sv. Ani sv. maša in žalujoči sorodniki radi prihajajo semkaj. Tudi mnoge procesije se vršijo na pokopališče, ki je last podružne cerkve sv. Ane, in je bilo od nadžupnijske cerkve semkaj predstavljeno med leti 1820 do 1830. Na njem počiva 12 duhovnikov, med njimi nadžupnik Jožef Rozman (umrl 1874) in kanonik dr. Jožef Pajek (umrl 1901).

V cerkvi sv. Ane je znamenita grobnica tatenbaške rodovine v sredi ladje. Staro pokopališče je bilo okoli nadžupnijske cerkve. Priča temu so razni obdelani kamni pri cerkvi in nadžupnišču, ki so kedaj bili s pokopališčem v zvezi. Do najnovejšega časa je bila v cerkvi sredi ladje stara kript, kjer je bilo zmeraj malo vode; pri novem tlakanju se je žerf zakril. Pri cerkvi je bilo nekaj tudi kostišče (carnarium, ossarium).

Prihova

Pokopališče leži na južni strani cerkve 4 do 5 minu daleč, je ograjeno z gosto živo mejo, meri 1400 kvadratnih sežnjev in je cerkvena last. Prejšnje pokopališče je bilo do leta 1829 okoli cerkve. Novo so morali napraviti, ker je vsled kopanja grobov začelo pokati cerkveno zidovje. Na stari britof še spominja križ za velikim altarjem in marmornata bela plošča, vzdana zunaj v cerkveni zid.

Čadram.

Pokopališče, ki je last cerkve, leži v katastralni občini Oplotnica pod vl. št. 280, meri glasom posestne pole 32 a 85 m², je obzidano, in je bilo pripravljeno leta 1833. Od župnijske cerkve je oddaljeno 400 korakov, ima mrtvašnico in primeren pokopališčni križ. Staro pokopališče je bilo okoli župnijske cerkve. Nanj je spominjal do preteklega leta pokopališčni križ, katerega je pa veter podrl. Drug spomin na staro pokopališče je ograjeni grob s spomenikom rajnega župnika Janeza Kunej, ki je bil protipostavno na tem opuščenem pokopališču pokopan.

Loče.

Pokopališče je zunaj vasi na južnovzhodni strani od cerkve v bližini župnijskega vrta, obsega 860 □ sežnjev, je ograjeno z živo mejo in je bilo dne 4. junija 1839 blagoslovljeno. Isto leto so postavili ob južni meji lično mrtvašnico. Leta 1846 je napravil tesar Mihael Wobner

velika vrata pri vhodu, ki so pa zdaj železna. Pokopališče je cerkvena last. Prejšnje pokopališče je bilo od leta 1802 do 1839 zunaj vasi tam, kjer stoji „Kolarjeva“ ali Arzenakova hišica. Nanj še spominja pokopališčni (zdaj Kolarjev) križ ob okrajni cesti na južnovzhodni strani cesar Franc-Jozefove šole. Še poprej so pokopavali mrličje okoli župnijske cerkve, duhovnike in dobrotnike cerkve pa tudi pod cerkvenim tlakom.

Sv. Kunigunda na Pohorju.

Pokopališče leži poleg župnijske cerkve, nosi št. 74 zemljiške knjige, je cerkvena last ter meri 1342 m². V jugovzhodnem voglu stoji mrtvašnica, križ pa v sredini ob podolžni stezi. Uravnano je po pokopališčnem redu.

Špitalič.

Pokopališče je okoli cerkve, obsega 1682·5 m², je last cerkve in stoji pod cerkveno upravo.

Zreče.

Pokopališče leži na severni strani in je odaljeno od cerkve kakih 5 do 7 minut. Leta 1851 je bilo povečano, meri 30 a 29 m² in je lastnina župnijske cerkve. Tik vhoda stoji mrtvašnica, na sredini pa visok lesen križ. Prejšnje pokopališče je bilo okoli župnijske cerkve, na kar še spominjata dva železna križa, ob zidu nasproti glavnemu vhodu ter ob zidu občinske drvarnice in kleti, ki je bila nekaj kostenjak.

Žiče.

Sedanje pokopališče je cerkvena last in leži kakih 5 minut od cerkve proti vzhodu, je obdano z zeleno ograjo in meri 21 a 65 m². Za red na pokopališču skrbi cerkveno predstojništvo.

Skomer.

Pokopališče je na zahodni strani kakih pet korakov od cerkve, meri 5 a 98 m² in je cerkvena lastnina. Leta 1911 je bilo na severni in vzhodni strani povečano.

Stranice.

Pokopališče je oddaljeno od cerkve 2 do 3 minute in leži ob občinski cesti na vzhodni strani in meri 22 a 30 m². Sedanji britof je podaljšano staro pokopališče. Prostor zanj sta prodala cerkvi Franc Fijavž in Gašpar Konec. Lastnica je rim. kat. župnijska cerkev v Stranica.

Kebelj.

Župnija ima svoje pokopališče 300 korakov oddaljeno od župnijske cerkve, leži v občini Kot, meri 15 a, je last cerkve, je obzidano ter ima prijetno jugovzhodno lego. Leta 1891 je bil postavljen nov križ za 35 gld. Leta 1904 se je leseno telo na križu nadomestilo s kovinastim, ki je stalo 170 K. Staro pokopališče je bilo

okoli župnijske cerkve. Nanj še spominjata križ pri cerkvi in procesija, ki gre okoli cerkve na vernih duš dan.

Sv. Jernej pri Ločah.

Pokopališče leži na zapadni strani cerkve in je nekaj minut oddaljeno od nje. Del na katerem stojita križ in mrtvašnica, je starejši in sicer od leta 1862, ko se je opustilo staro pokopališče okrog cerkve. Leta 1904 je bilo razširjeno za 1304 m² in je cerkvena last.

Dekanija Velika Nedelja.

Velika Nedelja.

Sedanje pokopališče je oddaljeno od župnijske cerkve kakih 5 minut proti zahodu. Leži v katastralni občini Drakšl vl. št. 119 na majhnem griču in obsega 1580 kvadratnih sežnjev ali 56 a 83 m². Pripravljeno je bilo okoli leta 1787, leta 1845 pa razširjeno. Novi kos je prodal Martin Canjko, posestnik v Mihovcih; zato še zdaj ljudje pravijo: „Bom skoraj zrel za Canjkov breg“. Pokopališče, blagoslovljeno leta 1845, je obdano z živo mejo. Grobovi so narejeni po navodilu novega pokopališnega reda. Na pokopališču, ki je last župnijske cerkve, stoji velik ograjen križ. Izmed duhovnikov počivajo tukaj Peter Dajnko, Matija Fric, dr. Alojz Meško in Jakob Košak. O prvotnem pokopališču govori spominska knjiga Petra Danjko, da je bilo do leta 1787 okoli cerkve, pa tudi tam, ker stoji zdaj šolski vrt in deloma župnišče. Imenitnejši pogrebni prostori so bile grobnice v cerkvi pod glavnim altarjem za duhovnike in viteze nem. vit. reda in v kapeli sv. Jožefa.

Ormož.

I. Pokopališče pri mestno-župnijski cerkvi. To leži zapadno od mesta deset minut od župnijske cerkve in meri 67 a 73 m². Obdaje ga živa meja in ima štiri vhode. Rabi se od leta 1798 ter je bilo blagoslovljeno dne 14. julija 1707. Sprva je merilo komaj polovico sedanjega; povečali so ga leta 1900. Ves svet je last župnijske nadarbine. Na novem delu so grobovi že urejeni po novem pokopališčnem redu. Mrtvašnica je iz leta 1830. Prvotno so pokopavali imenitnejše osebe v cerkveni grobnici, druge pa okoli cerkve. Cerkevno pokopališče je bilo obdano z zidom. Leta 1887 so ga opustili in kupili njivo klobučarja Dolmač na Hardeku (zdaj Hanzeličevo); dne 5. aprila 1787 je blagoslovil novo pokopališče velikonedeljski dekan Reitz in so ga rabili samo 10 let. Prostor je bil premajhen in moker; zato so ga prodali leta 1797 Dolmaču nazaj, pokopališče pa premestili na sedanji prostor.

II. Pokopališče pri podružni cerkvi na Humu. Sedanje pokopališče leži na južozapadni strani pod Humom četrt ure od cerkve, ne daleč od središke velike ceste, meri 35 a 46 m² in je last humske podružne cerkve. Pred letom 1788 so pokopavali okoli cerkve.

Središče.

Pokopališče leži severovzhodno od župnijske cerkve,

ima obliko pravokota, je ograjeno z živo mejo in meri 68 a 81 m². Sredi pokopališča, ki je last župnijske nadarbine, stoji lesen, okoli 4 m visok križ s pozlačenim Kristusovim telesom, na jugu pa je mrtvašnica. Prvotno srednjeveško pokopališče je bilo pri stari cerkvi sv. Jerneja; sledovi njegovi so na njivah, ki se imenujejo Cirkovce in sicer na temeljih nekdanjega rimskega poslopja. Ko je izginila cerkev sv. Jerneja, se je opustilo tudi ondotno pokopališče; zanj so potem obzidali prostor krog cerkve sv. Duha. Ko je bila pozidana trška kapela, so tudi ondi napravili britof za odličnejše tržane. Na župnijskem pokopališču so postavili kapelo sv. Ane. V njej je bila tudi grobnica, kamor so polagali odličnejše in zaslužnejše župljane. Duhovnike in druge posebno imenitne osebe so pokopavali tudi v cerkvi. Mirodvor okoli cerkve so rabili blizu 300 let; za časa cesarja Jožefa II. so ga prestavili od župnijske cerkve na sedanji prostor, ki so ga pa leta 1870 zopet razširili.

Sv. Miklavž pri Ormožu.

Prvotno so v župniji pokopavali svoje mrličje okrog cerkve, imenitnejše osebe zlasti duhovnike pa v kripti pod presbiterijem. Na pokopališče, ki je bilo obdano z zidom, ki je še stal leta 1840, spominja zdaj samo še nagrobna plošča, vzdana zunaj v cerkveni zid na levo od velikih vrat. Sedanje pokopališče je nadarbinska last. Rabi se od leta 1787. Blagoslovil ga je dne 23. aprila takratni velikonedeljski dekan Reitz. Leži severozahodno pet minut od cerkve in meri okoli 40 a. Mrtvašnica je iz leta 1830.

Svetinje.

Nekdaj je bilo pokopališče okoli župnijske cerkve. Leta 1788 je bilo preloženo na sedanje mesto južno od cerkve. Ker pa je postalo sčasoma premajhno, so ga v letih 1880 do 1890 povečali. Dotični kos se je kupil od cerkvenega ključarja Mihaela Marin; od tod ljudski rek „Marinovo brezje“. Pokopališče je last župnijske cerkve in meri 37 a 58 m².

Sv. Tomaž pri Veliki Nedelji.

Leta 1786, ko je duhovnija Sv. Tomaža samostanost dobila, je bilo pri Sv. Tomažu ustanovljeno lastno pokopališče. Odločili so za to in blagoslovili prostor okoli cerkve ter ga obdali s primerno ograjo. Pozneje je bilo prestavljeno na njivo in pašnik nekega posestnika v Koračicah, dobrih 5 minut severovzhodno od cerkve tik velike ceste, ki pelje iz Ptuja v Ljutomer. Ko je postalo po letih pretesno, je kupil župnik Peter Anton Polič leta 1829 za 60 gl. kos bližnjega zemljišča ter ga je daroval cerkvi za pokopališče. Ko je tudi to postalo premajhno, so kupili od Marije Rojko, posestnice v Zagorju, kos njive, ki meri 28 a 77 m². Celo pokopališče meri zdaj 89 a 19 m² ter je last župnijske cerkve.

Sv. Bolfenk na Kogu.

Tukajšnji ljudje imenujejo britof najrajši „cintor“

(cinis, pepel). Stari ljudje pripovedujejo, da je bilo pokopališče nekdanj v občini Jastrebei. Sedanje je okoli 120 m oddaljeno od cerkve, leži proti severu, meri 20 a 11 m² in je lastnina cerkve.

Sv. Lenart pri Veliki Nedelji.

Sedanje pokopališče je bilo pripravljeno leta 1829. Leži v severni smeri od župnišča in severoizhodno od župnijske cerkve na hribu. Od cerkve in župnišča je oddaljeno kakih 150 do 200 korakov, meri 16 a 18 m² in je cerkvena last.

Dekanija Jarenina.

Jarenina.

Sedanje pokopališče, ki je v rabi od leta 1840, leži vzhodno od župnijske cerkve 8 minut daleč na prijaznem holmčku v kat. obč. Jareninski dol. V površju meri 708 m². Lastnik je cerkev v Jarenini in stoji pod župnikovo upravo. Pokopališče je obdano z živo mejo ter je za sedanj čas dovolj prostorno. V sredi pokopališča stoji lepa okrogla kapela s kupolo, posvečena Kristusu na križu.

Sv. Jakob v Slov. goricah.

Župnija ima sedanje pokopališče pod vlož. šte. 134 kat. obč. Spodnji Jakobski dol južno od cerkve kakih 8 minut daleč na nekdanjem Flucherjevem posestvu, meri v površini 2715-735 m², je prostorno in ograjeno z živo mejo ter stoji pod upravo cerkvenega predstojništva.

Sv. Ilj v Slov. goricah.

Sedanje novo posvečeno pokopališče je nad železnico nasproti staremu, na nekdanjem cerkvenem posestvu kat. obč. Št. Ilj ter meri 4362 m². Ker je na cerkvenem posestvu, pobira tudi cerkev grobnino. Pokopavati so začeli tukaj leta 1908. Prejšnje „stara“ pokopališče leži nasproti novemu nad železnico in državno cesto pod župniščem na nekdanjem Donkovem posestvu. Pokapati se je začelo na njem okoli leta 1802 in še zdaj tuintam koga tu pokopljejo.

Svečina.

Župnija ima svoje pokopališče pod vl. št. 15 v kat. obč. Slatinski dol ter je last svečinske nadarbine in stoji pod župnikovo upravo. Glasom posestne pole meri v površini 9 a 32 m². Britof leži na zemljišču župnikovem kakih 5 minut od cerkve proti zahodu.

Sv. Jurij ob Pesnici.

Župnija, ki je bila poprej podružnica Svečine, za cesarja Jožefa II. pa postala samostojna, je imela svoje pokopališče okoli cerkve. Ker so ga nameravali opustiti, je obljubil župnik Matija Mangin dati kos svojega zemljišča za grobno pristojbino. Ker pa do tega ni prišlo, so vzeli od privatnega posestnika Jakoba Smonik zadostno zemljišče, oddaljeno kakih 200 korakov od cerkve, v najem. Lastnik je sprejemal grobnino, oddajal poljubno grobišča za drag denar (50 do 100 gl.) in povrh še je imel za „vse večne čase“ popolno pravico do pokopališča. Župnik pa je imel „pravico“, od strank grobnino pobirati, jo lastniku ob koncu leta v gotovini odrajtovati in še za

popravila skrbeti. Leta 1900 je takratni lastnik in cerkveni ključar Anton Dobaj pokopališče in mejni del njive prodal župnijski nadarbinu za 1000 K, in tako je postala nadarbina lastnica pokopališča.

Spodnja sv. Kungota.

Pokopališče je last rimsko-katoliške župnijske cerkve ter stoji pod župnikovo upravo. Glasom posestne pole šte. 55 meri 21 a 40 m² in leži na zahodni strani pred cerkvijo. Grobnino pobira zdaj vsakratni župnik. Zgodovina pokopališča je popisana v „Pfarr-Chronik in Unter St. Kunigund“ pod poglavjem „Der hierortige Friedhof.“

Dekanija Sv. Lenart v Slov. goricah.

Sv. Lenart v Slov. goricah.

Prvotno pokopališče je bilo okoli župnijske cerkve. Nanj spominja nagrobni kamen, ki je bil najden leta 1906 med starim cerkvenim tlakom in je zdaj vzdignjen v cerkveno ozidje pred glavnimi cerkvenimi vratmi. Ko je prvotni britof postal premajhen, se je pripravil drugi na vzhodni strani trga na nadarbinskem posestvu. Bil je v rabi do leta 1828. Ker je zopet bil premajhen, premoker in preblizu trga, so ga opustili. Tretje, današnje pokopališče, je iz leta 1828. Prostor se kupili župljani od bivšega posestnika in tržana Jožefa Sarnetz za 202 fl. konv. veljave in meri 47 a 84 m². Glasom odloka c. kr. namestništva v Gradcu z dne 4. novembra 1890 šte. 23.508 je lastnica in upraviteljica pokopališča rim.-kat. cerkev pri sv. Lenartu v Slov. goricah.

Sv. Rupert v Slov. goricah.

Pokopališče je oddaljeno od župnijske cerkve šest minut. Prostor zanj je bil kupljen od Živkove kmetije hiš. št. 8 v Spodnji Voličini, meri 26 a 47 m² in je cerkvena last.

Sv. Trojica v Slov. goricah.

Tukajšnje pokopališče je dolgo 70 m, široko 36-5 m, je že od nekdanj vedno na istem mestu ob robu trga kakih 10 minut od cerkve in je zdaj občinska last.

Negova.

Sedanje pokopališče leži na prijaznem griču in je oddaljeno od cerkve kakih 700 m. Kakor vedó stari ljudje še dandanes povedati, je stalo od sedanje Zrnečeve hiše do Negove in od tam do sedanjega pokopališča 14 ličnih kapelic s slikami, ki so predstavljale postaje sv. križevega pota. Na vrhu sedanjega pokopališča, ki se je imenoval Kalvarija, so stali 3 križi. Mirodvor je last cerkve, mrtvašnica pa last Negovske občine. Prvotno pokopališče je bilo okoli prejšnje cerkvice blažene device Marije v Negovi. Kakor trdi ljudska govorica, je stala cerkvica na mestu sedanjega presbiterija.

Sv. Benedikt v Slov. goricah.

Pokopališče leži od cerkve 5 minut proti večeru, meri 58 a, 254 m in je last župnijske cerkve. Mrtvašnica je primerna in v dobrem stanu. Prvotno pokopališče je bilo okoli cerkve in sicer do leta 1831.

Sv. Ana na Krempergu.

Pri ustanovitvi župnije s 1. novembrom 1786 je bilo potrebno tudi pokopališče. Župljani so kupili kos vinograda v Krempergu Ščavniške občine ter ga dali v last rim. kat. cerkvi sv. Ane s pogojem, da se ne sme porirati grobnina. Leta 1807 je naročila okrožna gosposka v Mariboru, da se pokopališče razširi. Toda še le leta 1871 so prikupili proti izhodu kos vinograda. Pa ker še tudi zdaj ni zadostovalo, so pridobili leta 1912 na južni strani toliko zemljišča, da meri danes pokopališče ki je last cerkve, 32 a 38 m².

Sv. Jurij v Slov. goricah.

Prvotno pokopališče je bilo na zahodni strani cerkve. Leta 1787 je kupil prvi Jurjevški župnik Simon Rola za britof kakih 8 minut od cerkve oddaljeno njivo soseda Ornik. Ker pa župljani s tem pokopališčem niso bili zadovoljni, so ga že leta 1820 opustili in kupili od soseda Kurnik nov prostor na vzhodni strani tik cerkve in ta se še dandanes rabi. Leta 1879 so ga z dovoljenjem cerkvene in svetne oblasti zopet povečali za 279 □ sežnjev. Prostor je prodal Anton Domanjko, kmet na Malni. Zanj je dala cerkev 200 gld. Pokopališče meri glasom posestne pole 57 a 93 m² in je cerkvena last.

Sv. Bolfenk pri Bišu in Trnovcih.

Sedanje pokopališče leži na takoimenovanem „Humu“, nizkem pa strmem griču, ne daleč od cerkve na zahodni strani ter meri 35 a 65 m². Leta 1851 so občine kupile pokopališče in ga darovale cerkvi, ki je vpisana kot njegova lastnica in pobira tudi grobnino. Sedanje pokopališče je tretje. Prvo iz leta 1790 je bilo blizu cerkve v ravnini tik okrajne ceste; zdaj je tam travnik. Nanj še spominja obeestna kapela z napisom: „Spomin na prvo pokopališče leta 1790.“ Pozneje je bilo predstavljeno na kraj tik občinske ceste, ki pelje v Bišečki vrh. Tam je ostalo do leta 1851. Zdaj je tu farovška njiva, ob kateri je postavljen visok lesen križ, ki še nanj spominja.

Marija Snežna na Velki.

Sedanje pokopališče leži kakih 5 minut od župnijske cerkve proti severu in meri 18½ a. Razdeljeno je po pokopališčnem redu in je last cerkve. Prvotno pokopališče je bilo neposredno za cerkvijo na severni strani, kjer je zdaj sadonosnik. Nanj še spominja plošča, vzdana na severni cerkveni steni za velikim altarjem, ki ima napis: Rev. Dom. Mathias Purgai qui obiit 16 May 1805.

En jacet hic primus

Nemini fortasse secundus

Qui bene pavit oves

Per tria lustra suas.

Sv. Anton v Slov. goricah.

Sedanje pokopališče, ki leži na severni strani 10 minut od župnijske cerkve tik okrajne ceste, se rabi že od leta 1795 in meri ½ hektara; prejšnje je bilo okoli cerkve.

Dekanija Ljutomer.

Ljutomer.

I. Pokopališče pri župnijski cerkvi. Svoje dni so pokopavali tukaj mrličje okoli cerkve, odlične osebe pa v kriptah pod cerkvijo in še le v drugi polovici 18. stoletja so naredili novo pokopališče na južnovzhodni strani trga. Povečano je bilo leta 1880 in leta 1888. Cerkev je imela več podzemeljskih kapelic ali kript, presbiterij sam jih je imel tri. Semkaj so polagali k slednjemu počitku zlasti grajščake in plemenitaše, ki so bili lastniki gradov Branek in Doljni grad v Ljutomerski župniji. Na nekdanje pokopališče spominjajo 2 beli plošči, vzdani v tlak v ladji cerkve, majhna hiša na zahodni strani cerkve in kapelica sv. Florijana, ki jo je dal postaviti leta 1736 župnik dr. Jožef Matija Petek.

II. Pokopališče v Cezanjevcih. Cerkev v Cezanjevcih je bila pozidana leta 1675 in je posvečena sv. Roku in sv. Boštjanu. Kakor je bilo nekdanj pokopališče okoli župnijske cerkve, tako so pokapali tudi v Cezanjevcih okoli podružnice. Pozneje so napravili nov mirodvor vzhodno od podružnice, ki je od nje nekoliko oddaljen.

Sv. Jurij na Ščavnici.

Tukaj je bilo prvotno pokopališče okoli župnijske cerkve, kjer so pokapali mrličje do leta 1786. Potem je bilo predstavljeno ne daleč proč od cerkve na župnijski travnik na severovzhodni strani. Ker pa je bilo premokro, so ga že leta 1794 zopet nazaj predstavili k cerkvi ter ga za 500 sežnjev povečali. Nanj spominjajo tri nagrobne spominske kamenite plošče iz leta 1823, 1828 in 1847, ki so vzdane v cerkveni zid, stari zid okoli cerkve, stara mrtvašnica na severozahodni strani ter mnogoštevilne mrtvaške glave, ki so jih izkopali na cerkvenem prostoru pri raznih priložnostih in so zdaj shranjene v katakombah pod Marijino kapelo. Novo pokopališče iz leta 1857 je na južni strani od cerkve oddaljeno kakih pet minut. Leta 1904 je bilo razširjeno ter meri zdaj 10.253 m².

Sv. Peter pri Radgoni.

Pokopališče je od cerkve na južno stran ¾ km oddaljeno, leži proti vzhodu v občini Gornja Radgona-Herzogberg ter se deli v stari in novi del. Stari del meri 148 a 69 m², novi pa, ki je bil kupljen leta 1905, 73 a 57 m². Sredi starega dela je kapelica-rotunda v čast žalostni materi božji, ki ima altare portatile. Župnija sv. Petra pri Radgoni je bila do dne 18. novembra 1811 del mestne župnije sv. Janeza krst. v Radgoni. Po preureditvi diecezanskih mej je postala župnija sv. Petra leta 1859 za eno tretjino pokopališča solastnica s cerkvama sv. Janeza in sv. Marije v Radgoni. Novi del pa je last cerkve sv. Petra s pogojem, da dovoli mrličje iz mesta pokopavati tudi v vrste in da prepusti zgornjo stran Rad-

gončanom, ki si želijo tam zidati grobnice. Prvotno pokopališče je bilo okoli župnijske cerkve sv. Ruperta, ki je stala na griču poleg sedanjega grada Gornja Radgona. Zdaj ni več sledu ne o cerkvi, ne o pokopališču. Že ob času, ko še je bilo pokopališče okoli cerkve sv. Ruperta, so se dajali pokopavati Radgončani na griču, kjer stoji zdaj cerkev sv. Petra. Leta 1545 so podrli cerkev sv. Ruperta in pozidali cerkev sv. Petra.

Kapela.

Prvotno pokopališče je bilo okoli cerkve in sicer od leta 1763, ko se je začela župnija, do leta 1817. Nanj spominjajo tri kamenite spominske plošče na cerkvenem zidu na zahodni strani. Od leta 1817 najprej pa je mirodvor od cerkve oddaljen kakih 8 minut ter leži na zahodni strani Kapelskega vrha in je cerkvena last. Leta 1858 je bil povečan za 201 in leta 1911 zopet za 322 $\frac{1}{2}$ □ sežnja, tako da zdaj meri 1023 $\frac{1}{2}$ □ sežnja.

Sv. Križ pri Ljutomeru.

Pokopališče je oddaljeno od župnijske cerkve blizu četrte ure ter leži od nje proti severozahodni strani. Pred njim stoji sedem visokih lepih jagnjetov. Tam, kjer je zdaj pokopališče, je stal nekdanji grad. Nanj spominja ime „gradišče“, ki ga nosi kraj. Nekdanje je bilo pokopališče v cerkvi oziroma okoli cerkve. Ob cerkvi za župniščem stoji še zdaj kapelica, ki spominja nanj. Na sredi kapelice je v tla vzdignjen kamen z letnico 1694. Pod kapelico je votlina, ki je bila nekdanje podzemeljska kriptna, zdaj pa je župnikova klet.

Mala Nedelja.

Župnija je imela sprva pokopališče okoli cerkve. Ondi je stala stara kapelica sv. Ane, ki so jo pa vsled ukaza cesarja Jožefa II. leta 1785 podrli in gradivo porabili za šolo. Vkljub ukazu cesarja Jožefa II. z dne 24. avgusta 1784 so pri Mali Nedelji še pokopali okoli cerkve do leta 1788. Takrat pa je daroval Gregor Postrak iz Bučkovec župniji svojo njivo na severovzhodni strani od cerkve za pokopališče, ki je bilo potem leta 1856 razširjeno. Ker se je pa število prebivalcev malonedeljske župnije v teku let precej pomnožilo, je postalo pokopališče sčasoma premajhno. Potreba razširjevanja se je pokazala že leta 1834, ko je huda griža od meseca septembra do konca leta v prerani grob spravila 70 ljudi. V novjšem času je bilo zopet potrebno pokopališče povečati, kar se je leta 1894 tudi zgodilo. Kupili so eno njivo od dedičev dr. Alojzija Gregorič v Ptuj za 100 K.

Veržej.

Trg in župnija Veržej imata pokopališče blizu cerkve in je ograjeno z živo mejo. Tu je pokopališče od leta 1626 sem. Na levi strani od vhoda je mrtvašnica. Da so na tem prostoru začeli pokopavati mrlične leta 1826, kaže v župnišču shranjena, na star pergament pisana kupna pogodba z dne 28. novembra 1826.

Dekanija Marenberg.

Marenberg.

Sedanje pokopališče je na vzhodni strani župnijske cerkve, oddaljeno od nje kakih deset minut; je precej veliko in obdano z živo mejo; blagoslovljeno je bilo dne 27. novembra 1898 in je last občine. Prejšnji britof je bil okoli župnijske cerkve. Nanj še spominja zid, mrtvašnica in nekaj nagrobnih spomenikov. V 18. stoletju in poprej so pokopavali tudi v cerkvi, kjer je še nekaj ostankov rakev in kosti.

Remšnik.

Pokopališče je okoli cerkve in meri proti vzhodu 11.85 m, proti zahodu 8.10, proti severu, kjer je tudi mrtvašnica, 20.15 m in proti jugu 10.40 m. Mirodvor je cerkvena last.

Brezno.

Sedanje in menda obenem prvotno pokopališče je okoli cerkve in meri v dolgoti na severni strani 73.85 m in na južni strani 69.85 m. Širokost njegova je na vzhodni strani 31.89 m, proti večeru pa stoji cerkev. Površina znaša 13 a 56 m². V južnovzhodnem kotu stoji mrtvašnica, ki meri 47 m². Pokopališče je last župnijske cerkve M. B. v Breznu.

Muta.

Krasno je pokopališče na Muti že zaradi lepe lege pa tudi zavoljo vzornega reda, ki ga ima; meri 1849 m², leži tik župnijske cerkve na južni strani v podolgovatem četverokotu, obdano je deloma z zidom deloma s plotom. Po sredini pelje široka pot do velikega križa, ki stoji bolj v ozadju; je last župnijske cerkve na Muti ter stoji pod cerkveno upravo. Prejšnji britof je bil okoli župnijske cerkve in je že prav star.

Pernice.

Obseg pokopališča ima podobo kroga, v čigar središču stoji župnijska cerkev, meri okoli 8 a in je cerkvena last. Že od nekdanje je na prvotnem mestu.

Sv. Ožbalt.

Pokopališče leži na lepem kraju, je oddaljeno od cerkve pet minut in meri 7 a 01 m². Leta 1906 je bilo povečano. Franc Dietinger je daroval cerkvi kakih 80 m² zemlje in si je še v istem letu na novem delu pokopališča dal postaviti rodbinsko grobnico. Pokopališče je last rim.-kat. župnijske cerkve sv. Ožbalta in stoji pod upravo cerkvenega predstojništva.

Sopota.

Nekdanje pokopališče je bilo okoli cerkve. Leta 1845 so pripravili novo, ki leži na zahodni strani od župnijske cerkve, ki je tudi njegova lastnica.

Radvanje.

Pokopališče je od svojega obstanka sem še vedno na istem mestu, ki je proti severu od župnijske cerkve le nekaj korakov oddaljen. Leži v prijazni ravnini ter je obdano od smrečjega loga. Pokopališče je cerkvena last in meri 13 a 50 m².

Dekanija Maribor d. dr. br.

Predmestna župnija sv. Magdalene v Mariboru

Do leta 1880 je imela Magdalenska župnija le eno pokopališče ob koroški železnici (Čišenštraße) južno od župnišča in župnijske njive in je imelo tri dele. Prvi del (780 □ sež.) je kupila cerkev pred letom 1880. Drugi del (1279 □ sež.) je kupil cerkvenoskladni odbor leta 1862 od Franca Pichler za 959 fl. 31 kr. Tretji del (200 □ sež.) je kupilo mesto leta 1876 od Tscheligija. Pokopališče je merilo skupaj 2259 □ sežnjev ali 8040 m². Dne 31. julija 1880 ga je mestna občina zaprla. Zato pa je napravila leta 1879 za Magdalensko predmestje in Pobrež centralno in interkonfesionalno pokopališče na Pobrežu. Pokopavati se je začelo dne 1. avgusta 1880. Ker je mestna občina a priori določila, da se bodo tam pokopavali mrličii „ohne Unterschied der Konfession“ in ker vkljub dvakratni prošnji od strani župnijskega urada ni hotela odkazati nekatoličanom posebnega prostora, pokopališče ni bilo cerkveno blagoslovljeno, pač pa se blagoslavljačo posamezni grobovi na njem.

Studenska občina je odprla svoje pokopališče ob lembaški cesti in je bilo leta 1912 za polovico povečano. Tudi Radvanjska občina si je omislila posebno pokopališče blizu šole med gornjim in spodnjim Radvanjem. Z mestnim centralnim pokopališčem niso bili ljudje nič kaj posebno zadovoljni, ker ni bilo blagoslovljeno. Župnijski urad pri sv. Magdaleni je zato oskrbel leta 1888 na Pobrežu cerkveno pokopališče, ki je merilo 2342 □ sež. ali 8776 m² in je bilo vpisano dne 29. maja 1891 kot last Magdalenske župnijske cerkve. Blagoslovili so ga dne 26. avgusta 1888. Križ na pokopališču je napravil Leopold Perko od sv. Trojice v Slov. gor., ki je stal do leta 1910. Mrtvašnico je postavil v letu 1885 mestni zidarski mojster Tschernitschek za 994 fl.

Kapelo na pokopališču je sezidal mestni zidarski mojster Ferk leta 1891 za 3000 gld. Dolga je 11 m, široka 6 m in visoka 7 m; zvonik je 22 m visok. Za kapelo so porabili material kapele, ki je stala na starem pokopališču ob koroški železnici. Altar je daroval grof Anton Brandis. Altarno podobo, madono z božjim Detetom (Marija Pomagaj), je naslikal Kupelwieser. Zvonove je vtil Denzel iz Maribora za 691 gld. Blagoslovili so kapelo in zvonove premil. gospod knezoškof Mihael dne 11. oktobra 1881. Nad vhodom sta v zvonik vzdana dva grba, ki so ju vzeli iz Brandisove kapele na starem pokopališču. Vsi stroški za njivo, ograjo, križ, mrtvašnico in kapelo so prišli na 6.500 gld. Leta 1893 in 1907 so pokopališče povečali, tako da zdaj meri 7019 □ sež. ali 26.238 m².

Lembah.

Pokopališče leži na zahodni strani župnijske cerkve in je od nje približno pol kilometra oddaljeno. Ima podobo četverokotnika in meri 615 □ sežnjev ali 22 a

12 m². Ograjeno je z živo mejo, ob oglih in pri vhodu, ki je na zapadni strani, pa so zidani stebri. Mrtvašnica stoji v vzhodnozahodnem kotu. Lastnica britofa je župnijska cerkev. Prvotno so pokapali mrličee v cerkvi in okoli nje. Na mrličee v cerkvi nas spominja podzemeljska grobnica, ki je pokrita z umetno izdelano ploščo. Da so pokapali okoli cerkve, pripoveduje lembaška župnijska kronika. Ko so nehali pokopavati v cerkvi in okoli nje, so izbrali za pokopališče prostor pred novo šolo, kjer je zdaj šolski vrt, igrišče za šolarje in Robičev sadonosnik. Ker je pa bila zemlja tukaj prevlačna, so predstavili pokopališče na kraj med cesto, ki pelje v Ruše, in med koroško železnico.

Ruše.

V prejšnjih časih je bilo pokopališče okoli cerkve. Kot jasen dokaz je še ohranjen velik križ s sohami Materie božje, sv. Janeza in sv. Magdalene. V cerkvi je 5 grobnic, kjer so pokopani nekateri župniki. Za veliko in obljudeno župnijo, kakor so bile že tedaj Ruše, pokopališče okoli župnijske cerkve ni moglo za vedno zadostovati. Leta 1786 so ga morali prestaviti na zahodno stran kakih 10 minut daleč od vasi in je last cerkve.

Da so do leta 1812 šepokopavali na starem pokopališču pri župnijski cerkvi, kaže napis na zgoraj omenjenem križu in njegovem podstavku s tremi sohami, kar je še vse ohranjeno. Novi mirodvor ima podobo trikotnika in leži ob cesti, ki pelje na Smolnik. Leta 1912 je bil zdato povečan in ta del je še zdaj last štirih občin ruške župnije. Nekaj let pozneje, ko je bilo prestavljeno pokopališče od župnijske cerkve na sedanji prostor, je bila sezidana tudi pokopališčna kapela. V velikem altanju je Kristus privezan k stebri. Kapela ima namesto starih prejšnjih orgel nov harmonij iz leta 1911. Izmed podob bodi omenjena kopija po Rubensu „Snemanje s križa,“ podoba, ki je bila gotovo prenešana iz župnijske cerkve. Poleg glavnega župnijskega pokopališča je še britof pri podružni cerkvi M. B. na Smolniku na Pohorju. Ustanovljen je bil leta 1861 s cerkvico vred od dobrotnika cerkve Luka Hleb, bivšega ondotnega veleposestnika, ter leži okoli cerkve.

Sv. Lovrenc nad Mariborom.

Pokopališče ima obliko četverokota, leži 4 minute južno od župnijske cerkve in je obdano od visokega zida. V površini meri 66 a 14 m² in zavzema nekdanjo župnijsko nadarbinsko parcelo št. 1078/4 v trški občini. Parcelo so župnijske občine za 1800 K kupile in je torej last teh občin. Prvotno pokopališče je bilo okoli sedanje podružne cerkve sv. Radegunde. Nanj spominjajo hribčki okoli cerkve, stare knjige in vsakoletno mrtvaško opravilo na vernih dušni dan. Drugo pokopališče je bilo okoli župnijske cerkve sv. Lovrenca; tudi nanj še spominjajo matrike, grobovi, stari železni križi, ki so še na

južni strani ohranjeni, marmornate plošče in stebri, ki so bili vzeti iz pokopališča in vzdani v cerkveni zid.

Sv. Marija v Puščavi.

Sedanje pokopališče leži $\frac{1}{4}$ ure od cerkve tik okrajne ceste, ki pelje na Faal, v Ruti v katastralni občini Činžat, je ograjeno z visokim zidom in meri v površini $17 a 12 m^2$. Prvo polovico pokopališča je kupil P. Berthold Vogl, ki je kot vikar iz Faala oskrboval od leta 1779 do 1786 Puščavsko cerkev, od posestnika Matevža Hlade za 20 gld. Zadostovalo je za župnijo blizu 80 let in je bila cerkvena last. Leta 1804 dne 4. sušca pa je prosil takratni kurat Jernej Ciringer c. kr. okrajno glavarstvo za dovoljenje, da se britof poveča. Na to je bil kupljen od posestnika Franca Hlade kos pašnika, ki je mejil na pokopališče, za 80 gld. in leta 1865 je bila postavljena mrtvašnica v obsegu $18 m^2$ za 1100 gld. Tudi zdaj je ostala cerkev lastnica pokopališča. Prvotni mirodvor je bil okoli cerkve. V sredi cerkve je velika podzemeljska grobnica, kjer počivajo benediktinci.

Dekanija Šmarje.

Šmarje.

Staro prvotno pokopališče je bilo okoli župnijske cerkve. Obdano je bilo z visokim močnim zidom. Na njem sta bili dve kapeli, sv. Križa in sv. Mihaela in kostnjak. Stari ljudje se še spominjajo, da so v kapeli sv. Križa tudi maševali. Pozneje sta bili kapeli odstranjeni oziroma prizidani župnijski cerkvi. Sedanji britof s kostenjakom vred je dal napraviti provizor Mihael Dragošević okoli leta 1830. Kupili so Lorgerjevo ali „Pinklčovo“ njivo, obdali jo z zidom in zid pokrili z opeko. Ljudje se spominjajo, da so v začetku hodili in nosili na novo pokopališče po lestvah in deskah črez Šmarski potok, dokler ni dal dekan in župnik Franc Jug postaviti most, ki je, kakor tudi pokopališče, cerkvena last; leži blizu cerkve na severni strani na majhnem hribčku.

Sv. Jurij ob južni železnici.

Župnija je imela svoje dni dvojno pokopališče, eno okoli župnijske cerkve, drugo okoli podružne cerkve sv. Primoža. Na prvo spominja napis neke Marije Siter, na drugo pa črn lesen križ z letnico 1790, ki je shranjen v isti cerkvi. Istega leta so ju opustili in pripravili sedanje pokopališče, ki leži četrť ure oddaljeno od župnijske cerkve blizu podružnice M. B. sedem žalosti na Botričnici. Lastnica je župnijska cerkev.

Ponikva.

Prvo pokopališče je bilo okoli cerkve in sicer do leta 1792. Spomenikov drugih ni, kakor temelj zida in mrtvašnice. Pod cerkvijo je grobnica, 8 m dolga in 4 m široka. Leta 1792 je nastala kužna bolezen, rdeča griža, ki je mnogo ljudi pomorila. Takrat so bili primorani poiskati si novo pokopališče ter so ga pripravili na takoiimenovani „Gmajni“, ki je last 11 ponkovskih posestnikov.

Toda kraj je bil nesrečno izbran. Zato pa so leta 1827 oskrbeli tretje, današnje pokopališče, ki leži na župnikovi njivi proti izhodu pod župniščem. Obdano je z močnim zidom, ima z opeko pokrito primerno mrtvašnico in je last občine, denar za grobišča pa dobi župnik, ker ni dobil druge odškodnine za njivo.

Zibika.

Sedanje pokopališče leži na severni strani župnijske cerkve. Prostor je kupila občina Zibika, zato je pokopališče tudi njena last. Stari britof je bil okoli župnijske cerkve. Nanj še spominja temelj zidane ograje in mrtvašnice na južni strani cerkve.

Sladkagora.

Ker je imela sedanja sladkogorska župnija svoj sedež do leta 1786 v Lembergu, je moralo tudi pokopališče biti tam. Župnijska cerkev v Lembergu je bila prvotno cerkvica sv. Pankracija na hribčku. Gotovo je bil tudi britof okoli te cerkvice. Leta 1786 je bila predstavljena župnija iz Lemberga na Sladkogoro in z njo tudi pokopališče, ki je župnijska last; leži par minut od cerkve na pobočju hribčka in meri $26 a 15 m^2$.

Dramlje.

Sedanje pokopališče je 1 minuto od župnijske cerkve, je bilo prirejeno leta 1842 ter razširjeno dne 4. maja 1898. Do leta 1842 je bilo pokopališče okoli župnijske cerkve. Tudi okoli podružne cerkve sv. Ilja je bil mirodvor, ki je pa prenehal leta 1885.

Kalobje.

Pokopališče je na južnozahadni strani župnijske cerkve, kakih 10 minut oddaljeno, obdaje ga živa meja in je last cerkve, kakor je bilo tudi nekdanje okoli cerkve.

Slivnica.

Če se gre južnovzhodno proti podružnici sv. Janeza, vidimo pokopališče iz leta 1850. Oddaljeno je od župnijske cerkve kakih 10 minut in je njena last. Prej so bila pokopališča okoli župnijske cerkve in cerkve sv. Urbana. Na vernih duš dan se opravljajo molitve za rajne pri župnijski cerkvi, v nedeljo po vseh svetnikih pa pri podružnici sv. Urbana.

Sv. Štefan pri Žusma.

Edino pokopališče v župniji je v bližini župnijske cerkve na severozahodni strani kakih 50 metrov oddaljeno, ograjeno je z živo mejo, meri $1698 m^2$ in je last župnijske cerkve. Poprej je imela župnija dva pokopališča, eno okoli župnijske cerkve, drugo okoli podružne cerkve sv. Janeza krstnika na Holmu. Na prvo še spominjata veliki pokopališčni križ na severni in zidana mrtvašnica na severovzhodni strani cerkve, na drugo nekateri spomeniki.

Sv. Vid pri Grobelnem.

Prvo pokopališče je bilo okoli župnijske cerkve. Leta 1827 je kupila občina 30 a zemljišča za 20 gld. na

bližnjem griču za pokopališče, ki je last župnijske cerkve. Tudi pri podružnici bl. D. M. matere dobrega sveta v Završih je bil britof do leta 1792.

Žusem.

Pokopališče leži v katastralni občini Dobrina od župnijske cerkve oddaljeno kakih 400 m, meri 28 a 23 m² in je cerkvena last. Stari britof je bil okoli nekdanje župnijske, zdaj podružne cerkve sv. Jakoba. Nekaj spomenikov še stoji.

Dekanija Novacerkev.

Novacerkev.

Rajni župljani počivajo na dveh pokopališčih, na starem in novem. Staro je okoli župnijske cerkve sv. Lenarta in je obzidano. Novo pa je od cerkve oddaljeno kakih 300 m, tik okrajne ceste Vojnik-Novacerkev-Vitanje in je tudi obdano z obzidjem. Dne 12. julija 1834 ga je blagoslovil lavantinski knezoškof Ignacij Zimmermann. Stari britof je last župnijske cerkve, novi pa novocerkovske nadarbine. Zemljišče je pred letom 1834 bilo deloma njiva, deloma pašnik. Nadarbinar dobiva vsako leto iz cerkvene blagajnice 18 K 80 v najemnine. Vojnik.

Vojniška župnija ima pokopališče ob državni cesti na zahodni strani, približno 150 m daleč od župnijske cerkve. Oskrbeli so ga leta 1851. Leta 1878 in 1899 je bilo razširjeno, tako da meri zdaj 54 a 99 m². Mrtvašnica je občinska last. Ker je nadarbina odstopila za britof njivo in bo zopet morala dati potrebno zemljišče, če bo kdaj potrebno ga povečati, je tudi nadarbina njegova lastnica ter stoji pod njeno upravo. Do leta 1851 je bilo pokopališče okoli in na severoizhodni strani stare župnijske cerkve. Vsled mokrotnega zemljišča je bilo prestavljeno na prej omenjeno mesto.

Vitanje.

Župnijsko pokopališče leži proti severu od cerkve blizu 400 m daleč, je obdano z dobro ohranjenim zidom, ki je s ploščami pokrit, meri $\frac{3}{4}$ orala in ima prostorno, leta 1910 prav lepo slikano kapelico. Slikal jo je akademični slikar Simon Fras iz Slivnice pri Mariboru. Na stropu so naslikana nebesa, na levi strani vice, na desni pekel. V kapeli je umetniško izvršen križ, delo kiparja Ivana Sojč, vitanjskega rojaka. V kapeli je majhna grobnica, v kateri počiva od dne 26. julija 1887 župnik Jožef Bratanič. Pokopališče je last vsakočasnega posestnika na Martinovem posestvu. Cerkev plačuje najemnine 50 K na leto. Prvotni mirodvor je bil okoli cerkve. Nanj še spominjajo 3 nagrobni spomeniki, ki so vzdani v cerkveni zid. Od tam je bil prestavljen na farovško njivo pod hribrsko cerkvijo, kjer pa ni bil dolgo. Potem je bil prestavljen na farovško njivo na Pičnici, kjer tudi ni bil dolgo. Od dne 17. oktobra 1839 najprej se pokopava na sedanjem pokopališču.

Doberna.

Sedanje pokopališče je glasom kupne pogodbe z dne 23. septembra 1862 oziroma odprte zemljiške knjige last Dobernske nadarbine in stoji pred upravo župnijske cerkve na Doberni. Leži nasproti cerkvenim vratom proti zahodu kakih 8 minut daleč od cerkve. V površini meri 47 a 62 m². Prejšnji britof je bil niže ob cesti, kjer še je zdaj lep križ. Prvotno so pokopavali okoli cerkve. Na to še spominja spomenik Franca Ser Novak, nadžupnika Šmartinskega, ki je umrl dne 7. oktobra 1803. Leta 1910 je bila postavljena in blagoslovljena mrtvašnica.

Sv. Martin v Rožni dolini.

Sedanje pokopališče leži severno od cerkve ter meri 22 a 16 m². Obdano je deloma z zidom in deloma z gosto živo mejo. V sredi stoji velik, leta 1910 postavljen križ. Prvotni mirodvor je bil okoli cerkve. Ker pa je bil prostor premajhen, so kupili za časa župnika Kajetana Schwarzl leta 1832 od kmeta Jurija Kranje za 60 gld. njivo za pokopališče. Pravna njegova lastnica je bila vpisana cerkev sv. Martina še le leta 1884.

Frankolovo.

Župnija ima svoje pokopališče ob severni strani oziroma steni župnijske cerkve sv. Jožefa, je cerkvena last in meri 7 a 55 m². Novi pokopališčni red je potrdilo c. kr. okrajno glavarstvo v Celju z dne 31. decembra 1903 št. 55.313.

Sv. Jošt na Kozjaku.

Pokopališče je par minut od cerkve proti vzhodu, je last župnijske občine sv. Jošta, je obdano z 2 m visoko zidano ograjo ter meri 6 a 19 m². Leta 1880, ko je bilo razširjeno, so postavili tudi mrtvašnico. Na pokopališču stojita majhna kapelica in na vzhodni strani nov križ. Nekdaj je bil britof 1 km oddaljen od župnijske cerkve na Strgarjevem posestvu.

Dekanija Gornjigrad.

Gornjigrad.

V dekanijski župniji leži pokopališče na severni strani tik za trgov okoli podružne cerkve sv. Magdalene, meri 3845 m² ter je last župnijske občine Gornjigrad, stoji pa pod cerkveno upravo. Novi pokopališčni red je potrdila politiška oblast dne 17. decembra 1903. Skoraj z gotovostjo se lahko trdi, da je bil poprej kdaj kak britof tik župnijske oziroma takrat samostanske cerkve vsaj za redovnike samostana Gornjigrad, če jih niso pokopavali v kriptah pod cerkvijo. Gotovo so imeli v cerkvi svoje grobove opatje samostana. Ohranjeni so grobni spomeniki iz dobe, ko je bila nekdanja samostanska cerkev sedež ljubljanskih škofov.

Sv. Frančišek.

Pokopališče je okrog cerkve, meri 13 a 24 m² in je last župnijske cerkve. Na zahodni strani je mrtvašnica.

V cerkvi je grob Steržinerjev, ki je vpeljal božjo pot pri sv. Frančišku ter sezidal cerkev in župnišče.

Ljubno.

Sedanje župnijsko pokopališče je pri podružnici M. B. na Besuljah, 10 minut od župnijske cerkve, zunaj trga na lepem hribčku ter meri $33 \times 85 m^2$. Leta 1814 je bilo prvokrat povečano. Leta 1820 ali 1827 je velika povodenj odnesla prejšnji del starega pokopališča. Leta 1828 ali 1829 in leta 1885 je bilo zopet razširjeno. Prvi britof je bil okoli župnijske cerkve v trgu Ljubno. Nanj še spominja nekaj spominskih plošč.

Solčava.

Tukaj je pokopališče, odkar cerkev stoji, vedno okrog nje. Leta 1898 so ga razširili, tako da meri zdaj $20 \times 75 m^2$. Lastnica je župnijska cerkev.

Rečica.

Pokopališče je odaljeno od župnijske cerkve kakih 300 korakov in je ograjeno z živo mejo. Leta 1886 so ga razširili, meri zdaj $20 \times 11 m^2$ in je cerkvena last. Prvotno je bilo okoli župnijske cerkve, kar izpričuje nekaj spominskih plošč v cerkvenem zidu.

Mozirje.

Župnija ima svoje pokopališče 1 km oddaljeno od cerkve na zahodni strani okoli cerkvice sv. Štefana na Oljniku, je obzidano, meri $30 \times 17 m^2$ in je last občine trg Mozirje. Staro pokopališče je bilo okoli župnijske cerkve.

Luče.

Tukaj je pokopališče okrog župnijske cerkve, je njena last in meri $20 \times 86 m^2$.

Novaštifta.

Pokopališče najdemo okoli župnijske cerkve. Obdano je z zidom meri $23.70 m^2$ in je cerkvena last. Nekdaj so pokopavali mrliča tudi pri podružnih cerkvah sv. Miklavža in v Štajngrobu.

Sv. Martin za Dreto

Župnija ima pokopališče zunaj vasi na južni strani ob potu, ki pelje k podružni cerkvi sv. Jošta; je cerkvena last ter meri $2158 m^2$. Pokopališčni red je bil potrjen dne 19. novembra 1903. V začetku je bil britof tik cerkve tam, kjer zdaj stoji župnijski kozolec.

Sv. Mihael nad Mozirjem.

Pokopališče je okrog župnijske cerkve, meri $7 \times 55 m^2$ in je cerkvena lastnina.

Nazaret.

Pokopališče je na severozapadni strani cerkve in samostana ter je obdano z zidom. Lastnik pokopališča je samostan čč. oo. frančiškanov. Njegova površina meri $2566 m^2$. Pokopališčni red je c. kr. glavarstvo v Celju potrdilo dne 27. julija 1204.

Bočna.

Pokopališče je na severni strani v znožju majhnega griča, na katerem stoji župnijska cerkev in je od cerkve oddaljeno kakih 50 m. Lastnik njegov je cerkveni skladni odbor in meri v površini $1504 m^2$. (Konec prihodnjic).

113.

Ausschreibung eines Savoyen-Liechtenstein'schen Kanonikates bei dem Metropolitan-Kapitel zum hl. Stephan in Wien.

Vom Hochwürdigsten fürsterzbischöflichen Ordinariate in Wien ist unterm 10. Oktober 1913 Zl. 9484 nachstehende Ausschreibung der Bewerbung mit dem Ersuchen um Kenntnissnahme und gefällige Verlautbarung im Diözesan-Amtsblatte anher gelangt:

„Durch das am 6. Oktober 1913 erfolgte Ableben des Savoyen-Liechtenstein'schen Domkapitulars Herrn Dr. Leonhard Freiherrn von Di Pauli ist bei dem Metropolitankapitel zum heiligen Stephan in Wien ein Savoyen-Liechtenstein'sches Kanonikat in Erledigung gekommen.

Nach der Bestimmung des Stiftbriefes ddo. Wien, 18. August 1769, sollen die von weiland der Frau Therese Herzogin von Savoyen, geborenen Fürstin Liechtenstein, gestifteten vier Kanonikate an der Metropolitankirche zu St. Stephan in Wien „Niemand Anderer als von alten stiftmäßigen Adel aus dem Fürsten- oder Grafenstande derer kaiserlich-königlicher Erbländer geborenen Vasallen, welche ihre Dnathen von beiden Seiten, und zwar von jeglichen auf vier Grad gleich bei Einreichung

ihrer Memorials und des autorisierten Stammbaumes zu probieren schuldig seynd, zu genießen haben“. In Ermangelung solcher Bewerber aber können diese Kanonikate gemäß der Allerhöchsten Entschliessung vom 5. Oktober 1818 und gemäß dem hierüber an die bestandene niederösterreichische Regierung sowie an weiland Seine Durchlaucht den regierenden Fürsten Johann I. von und zu Liechtenstein erlassenen Hoffanzleidkrete vom 27. Oktober 1818 auch an Priester von altem Adel des erbländischen Freiherrn- oder Ritterstandes verliehen werden.

Bewerber um dieses Kanonikat haben ihr stiftbriefmäßiges instruiertes, an Seine Durchlaucht den hochgeborenen Herrn Johann II., Fürsten und Regierer von und zu Liechtenstein gerichtetes Gesuch bis längstens 31. Dezember 1913 dem fürsterzbischöflichen Ordinariate in Wien einzusenden.

Vom fürsterzbischöflichen Ordinariate.

Wien, am 10. Oktober 1913.

Dr. Josef Pflüger,
Generalvikar.

Dr. Franz Ramprath,
Kanzleidirektor.“

Literatur.

1. Über Ersuchen der Frau Gräfin Maria Theresia Leöchowska, General-Leiterin der St. Petrus Claver Sodalität für die afrikanischen Missionen in Rom, vom 6. Oktober 1913 werden dem hochwürdigem Diözesanklerus zur Anschaffung und Weiterverbreitung unter den katholischen Laien bestens empfohlen: a) Claver-Kalender für das Jahr des Herrn 1914. 7. Jahrgang. Salzburg, 1913. Verlag der St. Petrus Claver-Sodalität. 112 Seiten. Preis 50 h. — Dieser Kalender zeichnet sich durch trefflich gewählten Inhalt aus und ist mit schönen Illustrationen versehen. — b) Kinder-Missionskalender für das Jahr des Herrn 1914. 6. Jahrgang. Salzburg, 1913. Druck und Verlag von der vorgenannten Sodalität. 64 Seiten. Preis 30 h. — Wirklich reich ausgestattet, sowohl an rührenden Erzählungen mit vielen Illustrationen als auch hübschen Gedichten, tritt der kleine Apostel siegesbewußt hinaus, um von allen lieben Kindern mit Freude und Begeisterung aufgenommen zu werden.

2. Im Verlage des k. und k. Hof- und Universitäts-Buchhändlers Wilhelm Braumüller in Wien ist erschienen:

Psychologie des Religionsunterrichtes von Dr. Karl Weszergil Ehler v. Planheim. Wien 1911. S. IX+147. — Das Buch, das bereits mehrfach empfohlen worden ist, dürfte sich für Katecheten und Professoren der Pädagogik besonders eignen. Das F. B. Ordinariat nimmt daher keinen Anstand, dem Wunsche des Herrn Verfassers zu entsprechen und dasselbe dem hochwürdigem Klerus zum Ankauf und Studium warm zu empfehlen.

3. Aus dem Verlage der k. k. Hof- und Staatsdruckerei in Wien ist soeben hervorgegangen der XVI. Teil, viertes Heft, des Werkes: Sammlung der nach gepflogener mündlicher Verhandlung geschöpften Erkenntnisse des k. k. Reichsgerichtes. Begründet von weiland Dr. Anton Hye von Glunef, fortgesetzt von Dr. Karl Hugelmann. Wien 1913. 582 Seiten. Da dieses Heft, das einzeln verkäuflich ist, viele Entscheidungen in Kongruasachen enthält, und es daher den Herren Seelsorgepriestern große Dienste leisten kann, so werden dieselben auf die Bestellung dieses vortrefflichen Sammelwerkes hiemit aufmerksam gemacht.

Škofijska kronika.

Slovesnosti v proslavo Konstantinovega jubileja. — 1. Kn. šk. nadžupnijski urad v Konjicah je dne 18. septembra semkaj poročal, da so opravili župljani večinoma že vse pogoje za pridobitev jubilejnih odpustk. 13. 14. in 15. nedeljo po binkošti so se vršile ob velikanski udeležbi jubilejne procesije ali skupni obiski, vsakokrat po dva, namreč iz nadžupnijske cerkve k sv. Ani in od sv. Ane nazaj v cerkev. Pomenljivi god povišanja sv. Križa dne 14. septembra se je praznoval letos 18. nedeljo po binkošti izredno slovesno. Pred njim se je vršila tridnevna. Obilno številni poslušalci so se s primernimi govori pripravili na skupno sv. obhajilo in duha in sree povzdigajočo procesijo z Najsvetejšim, ki je bila zares velikanska manifestacija ljubezni do naše matere svete katoliške Cerkve ter žive vere in goreče ljubezni do Jezusa v najsvetejšem Zakramentu. V nedeljo popoldne po pridigi ob $\frac{1}{2}$ 3 se je vršila velikanska teoforična procesija doli po trgu, ki je bil lepo razsvetljen in okrašen, ter nazaj; udeležencev kmečkega in gosposkega stanu je bilo nad 3000, med njimi presvitla kneznja rodbina Windisch-Grätz. Pri skupnem sv. obhajilu v nedeljo je bilo nad 1000 vernikov obhajanih. Sv. obhajil je bilo že letos v Konjicah 54.000 podeljenih. Po naročilu kn. šk. ordinariata v Cerkvenem zaukazniku, 1913, št. V. odst. 47 se je tudi v Stranicah obhajala tridnevna s sijajno teoforično procesijo s prav ugodnim uspehom.

2. Po poročilu kn. šk. župnijskega urada pri Sv. Križu nad Mariborom z dne 20. septembra 1913 se je v tamonji župnijski cerkvi — posvečeni sv. Križu — vršila od dne 12. do dne 14. septembra t. l. tridnevna pod gorečim vodstvom enega gospoda duhovnika salezijanske družbe iz Veržeja in enega o. frančiškana iz Maribora. Župljani so se pa prepomenljivega slavlja vse 3 dni s hvalevredno vnemo udeleževali in tako zopet pokazali, da hočejo kot vrli Križevčani stanovitni ostati v zvestobi do sv. križa. Zaključila se je lepa pobožnost v nedeljo popoldne, na god povišanja sv. Križa, s teoforično procesijo, katere se je udeležila velikanska množica pobožnega ljudstva ne samo iz domače župnije, temveč tudi iz sosednjih župnij Sv. Duha pri Lučanah, Sv. Jurija ob Pesnici, Kamnice in Gornje sv. Kungote. Mnogoštevilna Marijina družba je spremljala evharističnega Boga-kralja z gorečimi svečami v rokah. V ponedeljek smo se še spominjali rajnih župljanov, za katerih dušni blagor se je še ta dan darovalo nad 150 sv. obhajil. Vsedobri Bog nam milostno ohrani trajnih sadov genljive jubilejne pobožnosti!

3. V nadžupnijsko-dekanijski cerkvi sv. Nikolaja v Vuzenicah se je obenem z „večno molitvijo“ obhajal tudi „Konstantinov jubilej“ dne 5. 6. in 7. septembra 1913. Pred izpostavljenim Najsvetejšim je proslavljal o. frančiškan iz Maribora presv. rešnje Telo kot čudež ljubezni božje, kraljevo znamenje edinosti in milo podobo

večnega miru v obilnem številu zbranemu ljudstvu. Verniki vsake starosti in obojega spola so se bližali radostnega srea v teh dnevih zveličanja mizi Gospodovi s tiho željo, da bi tudi „sladki sad njegovega odrešenja vedno v sebi čutili.“

4. V župniji sv. Barbare v Halozah se je dvakrat po več dni vršilo cerkveno slavlje v zadobljenje letošnjih jubilejnih odpustkov. Najprej v dnevih od dne 24. do dne 27. julija pri romarski in podružni cerkvi Sv. Ane, kjer se je od l. 1909 naprej običajna tridnevna na čast materi sv. Ani vršila pod spretnim vodstvom o. kapucina iz Lipnice. Bilo je tamkaj vse skupaj 7 cerkvenih govorov v proslavo sv. Ane pa tudi Konstantinovega jubileja. Vkljub precej neugodnemu vremenu in težavnemu potu na hrib se je ogromna množica domačih faranov pa tudi tujcev zlasti na Anino in v nedeljo pozneje udeležila cerkvene pobožnosti in jubilejnih odpustkov, saj je bilo nad 1100 obhajancev. Češčenje sv. Ane se je letos povišalo s tem, da je neka dobra mati v znak uslišanja po priprošnji sv. Ane v zadevi izgoje otrok naročila lep kip sv. Ane, ki je bil dne 26. julija popoldne slovesno prenešen od Marijinih družbenic v velikanski procesiji od župniške cerkve k Sv. Ani, kjer je bil cerkveno blagoslovljen in postavljen na konzolo ob evangeljski strani. Primeren govor, ki je spremljal blagoslovitev, je mogočito uplival na poslušalce, ki se napolnili cerkev do slednjega kotička. Druga slovesnost v zadobljenje jubilejnih odpustkov se je vršila v župnijski cerkvi Sv. Barbare ob priliki tridnevne na čast sv. Križu v dnevih od dne 12. do dne 14. septembra. Domača dušna pastirja sta v 4 pridigah razložila velike dobrote in milosti, ki so nam došle po sv. Križu. Sv. Križ je nositelj križane božje ljubezni, je voditelj neprecenljivih milosti, je učitelj večnih resnic, je najdražji zaklad svete Cerkve. Župljani, ki še

niso opravili jubilejne sv. izpovedi, so jo zdaj opravili in na dan „Večne molitve“ za barbarsko župnijo, dne 15. septembra. Takrat sta pomagala v izpovednici tudi gg. dušna pastirja iz Leskovca. Kot krona tridnevne na čast sv. križu pa je bila v nedeljo dne 14. septembra impozantna procesija z Najsvetejšim s tremi križi, s štirimi cerkvenimi banderi, pri kateri so se zlasti odlikovali družbeniki obojne Marijine družbe. Take procesije po sodbi najstarejših ljudi še barbarska župnija ni videla. Da se je lahko razvila, se je vršila po potu, po katerem se vrši na praznik presv. Rešnjega Telesa. Udeležencev pri procesiji je bilo nad 2500. Barbarska dolina je odmevala od petja in molenja na čast presv. Zakramentu in sv. križu. V cerkvi se je slavlje zaključilo s pesmijo na čast sv. križu, ki jo je pela Marijina dekleška družba, ki šteje nad 230 udov. Tako torej naj zmaga sv. križ in Križani naj kraljuje v sreih vernih Barbarčanov!

5. Kn. šk. župnijski urad pri sv. Štefanu pri Žusmu poroča, da se je v tamošnji župnijski cerkvi dne 26. 27. in 28. septembra t. l. prav slovesno obhajala tridnevna, katero sta vodila dva gg. misijonarja od sv. Jožefa nad Celjem. Vsak dan so bile tri pridige in izpovedovalo se je do poznega večera. Z nekaterimi izjemami so se vsi župljani, tudi šolarji, udeležili svetoletnega odpustka. Okoli 1000 sv. obhajil se je razdelilo, posebno je po nasvetu g. voditelja pobožnosti v nedeljo mnogo župljanov prejelo sv. ohajilo za Njih Ekscelenco, prevzvišenega nadpastirja. Popoldne v nedeljo je bila veličastna procesija z Najsvetejšim in sklep genljive pobožnosti. Ponedeljek dne 29. septembra zjutraj se je še vršila svetoletna procesija z mnogobrojno udeležbo k romarski cerkvi Matere Božje na Tinsko, kjer je bila prav goreča pridiga o pravem in resničnem češčenju preblazene Device Marije in potem peta sv. maša z dvema blagoslovoma.

116.

Diözesan-Nachrichten.

Ernannt wurden: P. T. Herr Josef Majcen, F. B. Konsistorialrat und Domherr Senior, zum Canonicus Poenitentiarius und P. T. Herr Jakob Kavčič, F. B. Konsistorialrat und Domherr, zum Canonicus theologalis.

Inbestiert wurde Herr Jakob Kosi, Stadtpfarrkaplan in Cilli, auf die Pfarre St. Leonhard ob Tüffer.

Wiederangestellt wurde Herr Johann Luskar, Provisor zu St. Leonhard ob Tüffer, als Kaplan in Videm.

Übersezt wurde Herr Anton Lassbacher, Kaplan in Videm, als III. Stadtpfarrkaplan nach Cilli.

Reuangekelt als Kaplan in Zellnitz wurde der absolvierte Herr Theolog des IV. Jahrganges Paul Vesenjsek.

Gestorben ist Herr Anton Kocuvan, Besitzer der Ehrenmedaille für 40jährige treue Dienste und pens. Pfarrer von Lembach, zu St. Dreifaltigkeit in B. B. am 20. Oktober im 73. Lebensjahre.

F. B. Lavanter Ordinariat zu Marburg.

am 25. Oktober 1913.

† **Michael,**
Fürstbischof.